

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ CONCEPTUAL ASPECTS OF STRUCTURAL TRANSFORMATION OF THE ECONOMY

У статті досліджено концептуальні аспекти структурної трансформації економіки. Представлено класифікацію систем суспільного устрою, в якій виділено три типи суспільства, а саме доіндустріальне, індустріальне та постіндустріальне. Надано характеристику типів суспільства, виділено основні риси та типи економіки, притаманні кожному типу суспільства. Зазначено, що суттєвим завданням стало соціально-економічного розвитку України є перехід до економіки, яка базується на продуктивному використанні нових знань. Відзначено, що основними рисами економіки знань є знання, перехід на нові технології, дематеріалізація створюваного продукту, зміна характеру й структури праці, глобальні масштаби нової економіки, а також надано їх сутнісну характеристику. Досліджено складові частини економіки знань, виділено найхарактерніші ознаки кожної. Обґрунтовано, що економіка знань корегує структуру капіталу підприємства, інтелектуальний капітал стає пріоритетним у співвідношенні з фізичним капіталом.

Ключові слова: економіка знань, традиційна економіка, економіка, інновації, інноваційна економіка, постіндустріальне суспільство, структура капіталу в економіці знань.

В статье исследованы концептуальные аспекты структурной трансформации

экономики. Представлена классификация системы общественного строя, в которой выделены три типа общества, а именно доиндустриальное, индустриальное и постиндустриальное.

Предоставлена характеристика типов общества, выделены основные черты и типы экономики, присущие каждому типу общества. Указано, что существенным заданием устойчивого социально-экономического развития Украины является переход к экономике, основанной на продуктивном использовании новых знаний. Отмечено, что основными чертами экономики знаний являются знания, переход на новые технологии, дематериализация создаваемого продукта, изменение характера и структуры труда, глобальные масштабы новой экономики, а также представлена их сущностная характеристика. Исследованы составляющие экономики знаний, выделены самые характерные признаки каждой. Обосновано, что экономика знаний корректирует структуру капитала предприятия, интеллектуальный капитал становится приоритетным в соотношении с физическим капиталом.

Ключевые слова: экономика знаний, традиционная экономика, экономика, инновации, инновационная экономика, постиндустриальное общество, структура капитала в экономике знаний.

УДК 338.12:330.1

<https://doi.org/10.32843/bses.69-4>

Гончаренко А.С.

аспірант кафедри фінансів

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Honcharenko Alona

Simon Kuznets Kharkiv National

University of Economics

The article examines the conceptual aspects of structural transformation of the economy. It is represented by the classification of social systems, which distinguishes three types of society: pre-industrial, industrial and post-industrial. The characteristics of the types of society are given; the main features and types of economy inherent in each type of society are highlighted. It is noted that pre-industrial society is characterized by a traditional economy, in which economic entities are focused mainly on the production of goods for their own consumption, and economic relations and decisions are governed by tradition. The main type of capital of the traditional economy is a tool. The industrial economy is associated with the extraction and processing of raw materials, characterized by the creation of a technological method of production and mass production of material goods. The main type of capital is money capital. Post-industrial society is characterized by the development of intangible production and the growing role of resources such as knowledge and information. Therefore, the main type of capital is intellectual capital. The article states that an essential task of sustainable socio-economic development of Ukraine is the transition to an economy based on the productive use of new knowledge. The main features of the knowledge economy are knowledge that serves as a resource for the creation of goods and services; transition to new technologies, namely, electronic money transfer, trade via the Internet, etc.; dematerialization of the created product – reducing the share and significance of the material component of the product and increasing the value of the intelligence invested in it; changing the nature and structure of work – the ability to generate new ideas and create new technologies is a priority; the global scale of the new economy. The components of the knowledge economy are studied, namely, the knowledge-based economy; innovative economy; information economy, network economy, high-tech economy, creative economy. The most characteristic features of each are highlighted. It is substantiated that the knowledge economy adjusts the capital structure of the enterprise; intellectual capital becomes a priority in relation to physical capital.

Key words: knowledge economy, traditional economy, economy, innovations, innovative economy, post-industrial society, capital structure in knowledge economy.

Постановка проблеми. Сьогодні головним завданням стало економічного зростання країни є перехід до економіки, яка базується на використанні знань. Розвиток економіки знань – це необхідний шлях інноваційного прогресу та забезпечення конкурентоспроможності держави за рахунок використання власних економічних ресурсів.

Економіка знань розкриває нову роль і місце інтелекту людини в сучасному суспільстві, вплив інформації як головної продуктивної сили й суб'єкта виробництва на розвиток економічної системи [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні десятиріччя ХХ ст. глобалізація, інформа-

ційна, технологічна, економічна революції суттєво загострили умови конкуренції між країнами і поставили ступінь їх багатства та процвітання у залежність від спроможності створювати та використовувати знання, ідеї, інновації та нові технології.

Дослідженням теоретичних аспектів економіки знань займалися зарубіжні й вітчизняні вчені, зокрема Ф. Хайєк, Й. Шумпетер, Ф. Махлупа, Д. Белл, М. Портер, М. Кастельс, В.П. Александрова, Ю.М. Бажал, Д.П. Богиня, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, В.М. Гриньова, М.С. Данько, В.В. Дем'яненко, С.В. Мочерний, Л.І. Федулова, А.А. Чухно, Л.І. Яковенко. Проте, незважаючи на

достатньо глибокі та вагомі наукові здобутки із зазначених питань, дослідження в цьому напрямі не можна сьогодні вважати вичерпаними.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження концептуальних аспектів структурної трансформації економіки. На основі узагальнення наявних теоретичних досліджень етапів становлення сучасної соціально-економічної системи слід виділити основні риси та типи економіки, притаманній кожному типу суспільства; визначити особливості розвитку економіки знань як інструменту інноваційного розвитку в умовах інтеграції України до світового господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із основних завдань сталого соціально-економічного зростання та прискорення інноваційної динаміки України є перехід до економіки, яка базується на продуктивному використанні нових знань. Саме знання виступають фактором постіндустріального розвитку та є невичерпним суспільним благом, яке збільшується у процесі свого використання. Сьогодні Україна опинилась перед необхідністю створення правових, соціально-економічних умов для реалізації потенціалу знань працівників. Через їх відсутність останні поступово стають донорами для економік інших країн, тому розвиток економіки знань для України – це необхідний шлях інноваційного прогресу та забезпечення конкурентоспроможності держави на основі ефективного використання власних інтелектуальних ресурсів.

Логічним під час визначення сучасного розвитку економіки буде дослідження етапів становлення сучасної соціально-економічної системи.

Класичною класифікацією систем суспільного устрою є система Д. Белла, в якій виділено три типи суспільства, а саме доіндустріальне, індустріальне та постіндустріальне. За твердженням Д. Белла, рушійною силою в доіндустріальному суспільстві були ноги, в індустріальному – руки, а в постіндустріальному – голова [2], тобто інтелектуальні здібності.

Характеристика кожного періоду зумовлена рівнем розвитку суспільних відносин, а також закономірностями виникнення базових технологічних інновацій (рис. 1).

Так, у доіндустріальний період економічного розвитку суспільства обмежуючим чинником як економічної, так і соціальної складових частин через низький рівень розвитку технологій виступала саме природа. Головним ресурсом була сировина, а виробничий процес був трудомістким, що зумовлено використанням переважно людської праці і характеризується низьким рівнем організації.

Еволюція предметів праці, технологій оброблення сировини та механізмів організації виробничого процесу сприяли переходу від доіндустріальної до індустріальної систем суспільного

устрою. Цей період характеризується зменшенням залежності людини від природи, зростанням техніко-технологічного фактору, підвищенням ролі чинників соціального характеру. Індустріальна економіка базується на потужних технологіях, коли виробництво продукції набуває масового й стандартизованого характеру, має переважно товарний характер і орієнтоване на ринок.

В результаті зміни соціально-економічних орієнтирів за рахунок механізації та автоматизації виробничих процесів знизилась трудомісткість ключових виробництв, зросла потреба залучення крупних капіталів. Набуття можливостей прямого впливу на навколишнє середовище та обставини власної життєдіяльності, їх контролю та активної взаємодії у соціумі створило передумови нової зміни техніко-економічної парадигми та переходу до постіндустріальної економіки [3].

Становлення постіндустріального суспільства відбувається через усебічний розвиток нематеріального виробництва, технічне переоснащення матеріального виробництва на основі впровадження високих технологій, зростання ролі креативної та інтелектуальної діяльності працівників [4].

Вперше поняття «постіндустріальне суспільство» було використано професором Д. Беллом під час міжнародного соціологічного семінару у 1959 році в Зальцбурзі. Він трактував його таким чином: «постіндустріальне суспільство – це суспільство, в економіці якого пріоритет перейшов від виробництва товарів до виробництва послуг, проведення досліджень, організації системи освіти і підвищення якості життя; в якому клас технічних фахівців став основною професійною групою і, що найважливіше, в якому впровадження інновацій <...> усе більшою мірою залежить від досягнень теоретичного знання» [2]. Отже, Д. Белл трактував це поняття для позначення соціуму, у якому індустріальний сектор втрачає провідну роль внаслідок зростаючої технологізації, а основною продуктивною силою стає наука. В результаті цього його ідея, що полягає в позначенні нового історичного періоду розвитку як постіндустріальний, стала успішною. Згодом ідею вченого підтримали інші науковці у своїх працях, почали будувати на її основі власні концепції. Так, Дж. Гелбрейт назвав новий історичний період розвитку «нове індустріальне суспільство», у О. Тоффлера в працях з'явилося поняття «надіндустріальне суспільство», З. Бзежинський трохи пізніше застосував термін «технотронне суспільство» [5].

Найважливішою ознакою цього періоду є повна зміна системи цінностей, що визначає поведінку людини та її свідомості у всіх сферах життя, а саме фінансах, економіці, політиці, культурі. На підприємствах відбувається поступовий перехід від капіталомісткого до наукоємного типу економічного зростання. В результаті цього управління структу-

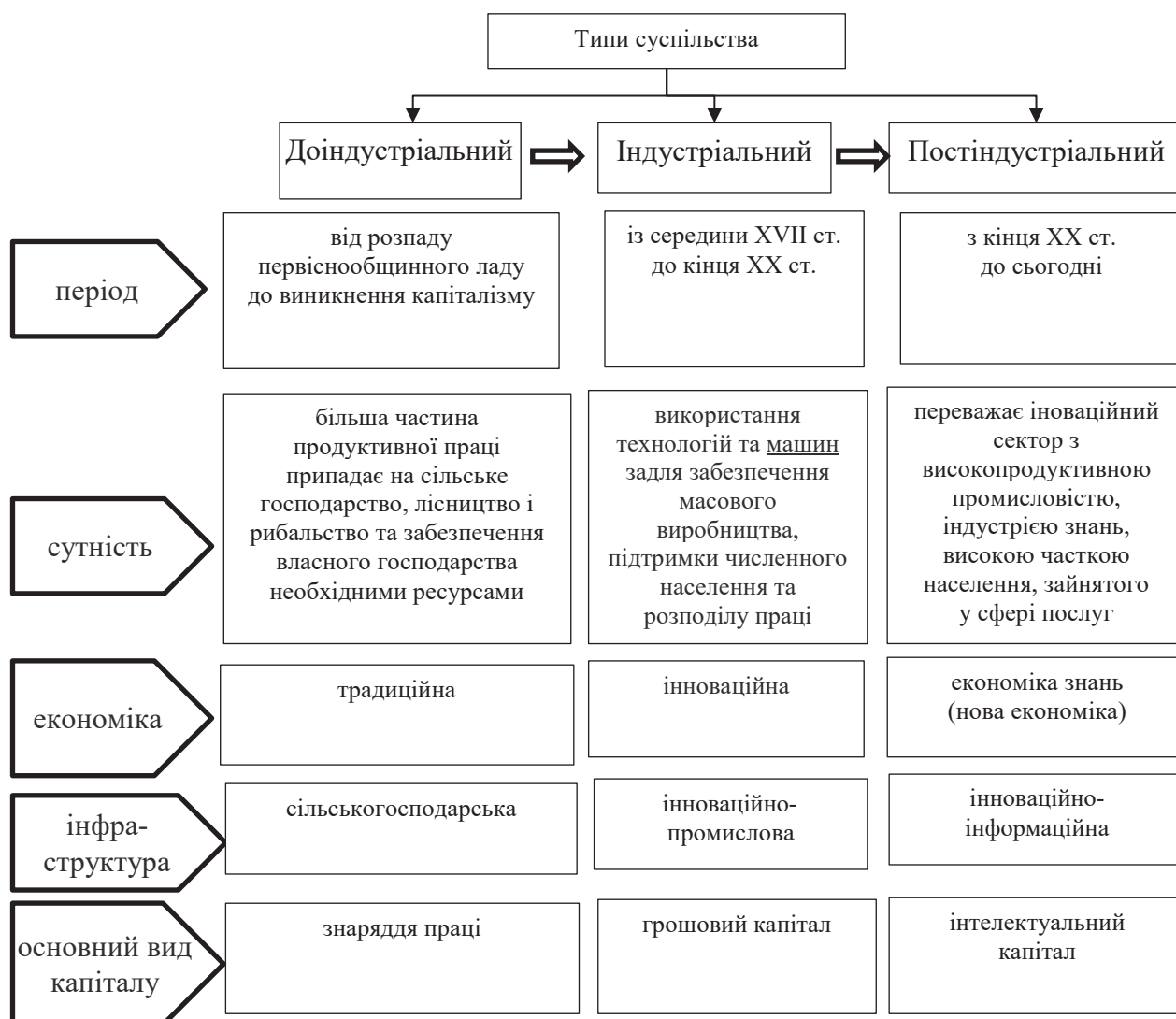

Рис. 1. Характеристика типів суспільства

Джерело: авторська розробка

рою капіталу в системі менеджменту підприємства набуває змін. Стрімко зростають витрати на придбання інформації та інформаційних технологій порівняно з витратами на основні фонди, впроваджуються новітні технології, інноваційні процеси, продукти, засоби, форми управління.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, маємо звернутися до розробок професора Г.К. Ялового, який виділив та надав порівняльну характеристику форм суспільного розвитку за певними критеріями (табл. 1) [6].

У постіндустріальному суспільстві на перші місця виходять якісно нові ресурси, а саме знання та інформація, виробництво яких є джерелом сучасного економічного зростання, а спосіб виробництва та життя ґрунтується на розвитку потенціалу людини. Якщо фактори виробництва індустріального суспільства різною мірою мають вичерпний характер, то фактори виробництва постіндустріального суспільства – невичерпний (необмежений) характер. Отже, носій нового ресурсу інформації і знання, а саме інтелектуаль-

Таблиця 1

Порівняльна характеристика форм суспільного розвитку

Критерій	Доіндустріальне	Індустріальне	Постіндустріальне
Основний виробничий ресурс	Сировина	Енергія	Знання; інформація
Характер виробничої діяльності	Добування	Виробництво	Обробка
Технологія	Трудомістка	Капіталомістка	Наукоємна
Основний тип взаємодії	Людина – природа	Людина – перетворена людиною природа	Людина – людина

ний капітал, не виснажується, а зростає, адже знання стають загальносуспільним надбанням.

Остання чверть ХХ ст. – початок ХХІ ст. – це період бурхливого росту і розвитку бізнес-компаній, пов'язаних із розроблення і впровадженням інформаційних технологій, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, інтернет-проектів тощо. У світовому господарстві відбулися радикальні зміни, які дають змогу говорити про формування нової епохи – так званої нової економіки. Поява терміна «нова економіка» пов'язана з розвитком сучасних електронних інформаційних технологій, становленням інформаційної системи мережі Інтернет, появою нових інституцій, організаційних і територіальних форм виробництва, отже, формуванням нових наукових теорій. Знання стало розглядатись як третій (разом із працею і капіталом) чинник виробництва. З'явилося нове поняття, а саме «економіка знань». Згодом його стали використовувати науковці та політики. Сьогодні терміни «нова економіка» та «економіка знань» є тотожними [11].

Досліджуючи сутність поняття «нова економіка», доктор економічних наук Е.Н. Геворкян зазначив, що зміст, який вкладається різними авторами в поняття, не є однозначним. Так, одні автори ототожнюють нову економіку з постіндустріальною економікою. Інші вчені вважають, що нова економіка відрізняється лише новими елементами, до яких належить комплекс наукоємних галузей, пов'язаних з виробництвом і обслуговуванням інформаційно-комунікаційного устаткування, масштабним поширенням і використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у різних секторах економіки. Третя група дослідників дає розширювальне трактування нової економіки, пов'язуючи її з якісно новими особливостями росту всієї економіки. Четверта група економістів вважає, що нова економіка – це особливий економічний лад, який базується на трансформації знань у фінансові та управлінські інновації, а також на особливих видах глобальних рент (інтелектуальної та фінансової) та господарських мережах для реалізації цих рент [8]. Отже, нову економіку, або економіку знань, ми будемо розглядати як економічну систему, що характеризується переважанням нематеріальних активів над матеріальними, з більш значною питомою вагою людського капіталу, заснованою на інформації та знаннях.

Як зазначалось, для підходів, що концептуально формують парадигму постіндустріального суспільства, загальною рисою є надання провідної ролі в економічному розвитку не технологіям, а знанням. Досить чітко ця тенденція простежується в праці П. Друкера «Посткапіталістичне суспільство» (1995 рік) [9], у якій він відзначає, що становлення глобального капіталізму відбувалося під впливом радикальних змін у самій концепції знань,

що стало одним з основних ресурсів, перетворившись із товару приватного на товар суспільний. Цю зміну ролі знань П. Друкер називає революцією в управлінні, яка в умовах глобальної економіки охопила весь світ. Відтепер, як вважає П. Друкер, вирішальне значення має лише підвищення продуктивності праці людей, зайнятих розумовою працею. Однак суспільство, у якому живе постіндустріальний світ, на його думку, ще передчасно розглядати як «суспільство знань». Сьогодні можна говорити лише про створення «економічної системи на основі знань» (knowledge-based economy) у рамках «посткапіталістичного» суспільства [10].

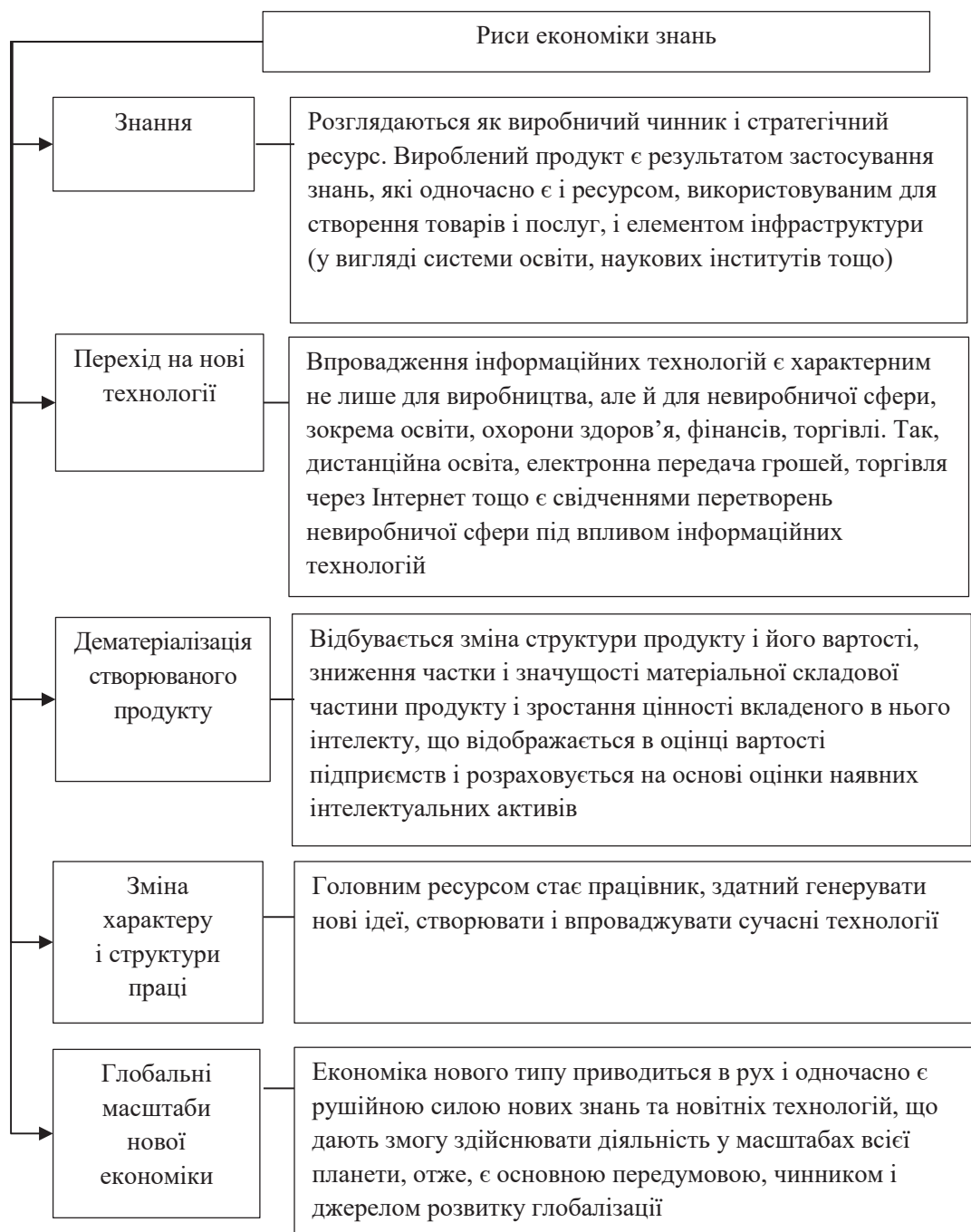
Отже, доцільно розглянути сутнісні складові частини нової економіки у постіндустріальному суспільстві в умовах, коли домінуючими виробничими ресурсами стають науково-технічна інформація і нові знання. Основні риси нової економіки та їхня характеристика надані на рис. 2 [11].

Отже, економіку знань необхідно пов'язувати із здатністю економічних систем створювати, поширювати і продуктивно використовувати економічно ефективні знання, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

У науковій економічній літературі в контексті досліджень постіндустріального суспільства та нової економіки зустрічаються терміни «інноваційна економіка», «інформаційна економіка», «мережева економіка», «економіка, що базується на знаннях», «економіка навчання», «високотехнологічна економіка», «креативна (культурна) економіка». Зазначимо, що термін «постіндустріальне суспільство», на думку автора, є більш змістовним, оскільки вказує переважно на хронологічну й технологічну послідовність у розвитку суспільства, тоді як терміни «інноваційна економіка», «інформаційна економіка», «економіка, що базується на знаннях», «мережева економіка», «високотехнологічна економіка», «креативна (культурна) економіка», «економіка навчання» є вужчими за змістом та вказують на змістову особливість постіндустріального суспільства з виділенням найхарактерніших його ознак у новій економіці. Ці складові частини відрізняються базисом, на основі якого формуються концептуальні аспекти.

Складові частини нової економіки надано на рис. 3.

Важливою рисою нової економіки, як уже зазначалось, є зростаюча значимість знань, які разом з працею та капіталом стають самостійним фактором виробництва і здатні впливати на все економічне середовище та формування макроекономічних показників. Отже, нова економіка включає економіку, що базується на знаннях, з її механізмом виробництва знань, інфраструктурою та ресурсним потенціалом, які як свої елементи містять сферу освіти, фундаментальну та прикладну науку, систему комунікації.

Рис. 2. Основні риси економіки знань та їхня характеристика

Джерело: складено автором на основі [11]

Концепція економіки, що базується на знаннях, зосереджується на тому факті, що в період після Другої світової війни виробничий процес у розвинутих країнах усе більше залежить від діяльності, що базується на знаннях. Частка фізичної праці, що створює матеріальні блага, стає меншою, ніж частка праці, яка займається виробництвом, розподілом і обробленням знань. Необхідно зазначити, що розширення знаньмісткого ("knowledge-intensive") сектору відносно інших рутинних і фізичних виробничих процесів стає однією з осно-

вних тенденцій економічного розвитку впродовж цього періоду [12].

Економіка знань (нова економіка) безпосередньо пов'язана з інноваціями. Саме вони ведуть до її виникнення й розбудови. Інновації не лише є підставою для формування конкурентоспроможності країн та регіонів, але й визначають їх місце у світовій ієрархії. Інноваційна економіка – це необхідний елемент нової економіки, така економічна система, в якій ключовим чинником зростання та розвитку стають інновації. Інноваційна діяльність

стає не стільки фактором одержання додаткового прибутку, скільки умовою виживання компанії на ринку. Активізація інноваційної діяльності в новій економіці проявляється у формі зростання витрат на науково-дослідні розробки. Провідні транснаціональні компанії світу конкурентоспроможність своєї продукції прагнуть забезпечити за рахунок застосування нових інформаційних технологій і нових патентів, що сприяє стратегічній конкурентоспроможності.

Концепти інформаційної економіки було закладено у другій половині ХХ ст. та на початку ХХІ ст., результатом яких є структурні зміни у парадигмі світового господарства. Можна виокремити такі домінанти інформаційної економіки, як розвиток знань на базі застосування інформаційно-комунікаційних технологій; розвиток Інтернету та мережевих структур; трансформація інформації в ключовий ресурс виробництва; збільшення обсягів інвестицій в інформаційний та інноваційний сектори економіки [13]. Метою формування інформаційної економіки є оптимальне використання інформаційних, інноваційних, інтелектуально-креативних ресурсів для створення передумов зростання якості життя населення через гармонізацію та збалансованість суспільно-економічних відносин; покращення добробуту людей та соціальної справедливості; підвищення екологічної, економічної та соціальної безпеки [14].

Мережева економіка виникла на стику традиційної економіки та інформаційно-комунікаційних технологій і сьогодні є одним із напрямів, що бурливо розвивається. Необхідно відзначити, що до 2000 р. мережева економіка іменувалася переважно інтернет-економікою або цифровою економікою, а з 2001 р. у міжнародному дослідницькому середовищі все ширше став використовуватися термін «мережева економіка» (іноді – «електронна економіка»). В основі появи мережевої економіки лежать масштабні зміни в економічних процесах, викликані застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, можливостями передачі величезних обсягів інформації, аудіо- й відеоматеріалів на глобальному ринку. Крім того, широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій спричинило економічні та соціальні зміни на міжнародному макро- й мікрорівнях. Зокрема, це дало змогу знизити трансакційні витрати компаній, що ведуть бізнес у середовищі Інтернет; підвищити прозорість ринків (як покупці, так і продавці можуть легко порівнювати пропоновані ціни з цінами конкурентів); знизити бар'єри для входу на ринок та зменшити значення просторового й тимчасового чинників для ведення бізнесу; посилити глобальний характер економіки [15].

Теоретичним підґрунтям для розвитку економіки навчання стала праця Б.-Е. Люндвалла і Б. Джонсона «Економіка навчання» (1994 рік)

[18]. Цей підхід виходить із того факту, що сучасний етап глобалізації економіки характеризується зростаючим темпом технологічних змін та інновацій. Коли зміст знання змінюється швидко, то лише той, хто бере участь у його створенні, може одержати доступ до нього. Саме здатність навчатися і пристосовуватися до нових умов визначає ступінь продуктивності. Отже, економіка навчання є економікою, де здатність навчатися (дізнаватися) є критичною для економічного успіху [12].

Високотехнологічна економіка формується на базі інтелектуалізації виробництва та характеризується великими обсягами науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, тобто високотехнологічній економіці притаманна порівняно більш висока питома вага розроблення, виробництва та використання високотехнологічних товарів і техніки.

Поняття креативної економіки з'явилося наприкінці ХХ ст. та почало активно формуватися на початку ХХІ ст. Дж. Хоккінс у праці «Креативна економіка» (2001 рік) говорить про появу нової економіки, яка, змінюючи відносини між підприємництвом та творчістю і поєднуючи їх, буде досягати унікальності та ефективності [17].

Отже, креативну економіку можна визначити як складову частину економіки знань, в основі якої лежить концепція, що ґрунтується на сукупності специфічних відносин між економічними суб'єктами щодо виробництва, реалізації, споживання та розподілу, функціонування якої потребує творчих ресурсів, знань, інформації для створення нових ідей та цінностей, інновацій, креативної та економічної продукції, що приведе до позитивних економічно-соціальних зрушень [18].

Усі економіки мають певний запас знань та породжують нові знання, отримані від наявних знань.

Різноманіття напрямів розвитку національної економіки в умовах постіндустріального суспільства та багатогранність їх трактувань зумовлені постійним розвитком суспільства, що приводить до зміни системи як економічних, так і соціальних цінностей. Отже, для постіндустріального суспільства характерний економічний розвиток, який ґрунтується на продукуванні гармонізованих знань з використанням потужних високотехнологічних та інформаційних технологій. Водночас «традиційні» фактори для доіндустріального та індустріального типу, а саме капітал та природні ресурси, не втрачають актуальності, хоча є вичерпними порівняно з інформацією та знаннями. Сучасне постіндустріальне суспільство передбачає безперервну конвертацію сучасних досягнень науки й техніки в новітні технології, конкурентоспроможні товари та послуги [4].

Розглянувши складові частини економіки знань, можемо виділити її такі найбільш вагомі характеристики:

– виробництво послуг, інформації, культури відіграє головну роль;

– провідна роль галузей, що не спираються на фізичну інфраструктуру;

– накладання елементів нової інфраструктури на старі життєздатні інфраструктури та поступове витіснення останніх;

– постійне зростання частки науково-дослідних робіт у сукупних витратах держави та приватних підприємств;

– стабільне зростання капіталізації високонаукових підприємств;

– перетворення людини, яка вміє творчо мислити, на «ресурс», головну складову частину національного багатства;

– пріоритетність інвестицій у розвиток фундаментальних знань особистості;

– домінуюча роль жінки у різних сферах діяльності, у тому числі у сферах творчості та культури;

– географічні зрушення виробничих потужностей, концентрація розвитку навколо центрів освіти та досліджень [6].

Це проявляється у чисельному зростанні кількості людей, які професійно займаються розумовою працею (інженери, техніки, менеджери, науковці тощо), та зростанні розумової компоненти, творчої праці на майже всіх робочих місцях, збільшенні її внеску до складу доданої вартості. Виготовлення інтелектуальних продуктів за мінімальних матеріальних активів і переважає висококваліфікованої інтелектуальної праці надає суттєвий економічний ефект. Отже, інтелектуальний капітал стає пріоритетним у співвідношенні з фізичним капіталом.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, головним чинником економічного й соціального зростання є інтелектуальна творча праця. Економіка повинна здійснювати постійне відтворення знань як особливого продукту, який сприяє інноваційному розвитку та вдосконаленню виробничих процесів. Рушійною силою економіки знань виступають інновації, а джерелом – знання, освіта, наука. Отже, стратегічними пріоритетами економіки знань є інтелектуальна праця та інтелектуальний капітал, тобто ефективно застосування знань людей для постійного поліпшення технологій та економічних результатів діяльності. Все це дасть змогу забезпечити цивілізаційний рівень добробуту населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Економіка знань та її перспективи для України : наукова доповідь / за ред. В.М. Гейця. Київ : ІЕП НАНУ, 2005. 168 с.

2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Москва : Academia, 1999. 956 с.

3. Дергалюк Б.В. Індустріальні та постіндустріальні ознаки структурних трансформацій національних економічних систем. *Інфраструктура ринку*.

2019. № 32. С. 77–81. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/33_2019_ukr/13.pdf

4. Пирог О.В. Економічний розвиток національних економік за різних типів суспільств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 16. С. 6–11. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2014/3.pdf

5. Лебедева Л.В. Постіндустріальна економіка та постіндустріальне суспільство: критерії розмежування та існуючі моделі. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. Вип. 4. С. 29–36. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv/cgiirbis_64

6. Яловий Г.К., Єрешко Ю.О. Методологія науково-технологічного розвитку в концепції постіндустріального суспільства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 71–82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchetei_2010_4_6

7. Геворкян Е.Н. Рынок образовательных ресурсов: аспекты модернизации. Москва : Маркет ДС, 2005. 34 с.

8. Drucker P.F. Post-Capitalist Society. New York : Harper-Collins Publ., 1995. 198 p.

9. Иноземцев В.Л. Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. Москва : Academia, 1999. 631 с.

10. Чирак І. М. Нова економіка : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 234 с. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua>

11. Крапивний І.В., Прокопенко О.В., Школа В.Ю. Концептуальні моделі економіки знань. *Механізм регулювання економіки*. 2015. № 1. С. 55–67. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324232163.pdf>

12. Котьялова-Литвин І.В. Інформаційна економіка: нова парадигма управління підприємством економіка. *Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 4. С. 77–82. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/November2019/uW3qMCttoQgYm8DsPfvB.pdf>

13. Зінченко О.А., Даріюш П.В., Зінченко Д.С. Інформаційна економіка: концепція, сутність та розвиток. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2019. С. 3–13. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/181353>

14. Бусарєва Т.Г. Мережева економіка як нова форма розвитку економіки. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 4(47). С. 9–13. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/47_2018/02.pdf

15. Lundvall B.-A., Johnson B. The learning economy. *Journal of Industry Studies*. 1994. Vol. 1. № 2–3. P. 23–42.

16. Хокинс Д. Креативная экономика: как превратить идеи в деньги. Москва : Классика-XXI, 2011. 256 с.

17. Самійленко Г.М. Креативна економіка: теоретичні засади та особливості її функціонування в умовах становлення нової економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 2(22). С. 31–42.

REFERENCES:

1. Hejets V. M. (2005) Ekonomika znan ta yii perspektyvy dlia Ukrainy [The knowledge economy and its prospects for Ukraine]. Kyiv: IEP NANU. (in Ukrainian)

2. Bell D. (1999) Gryadushchee postindustrial'noe obshchestvo. Opyt social'nogo prognozirovaniya [The coming post-industrial society. Social forecasting experience]. Moscow: Academia. (in Russian)
3. Derhaliuk B.V. (2019) Industrialni ta postindustrialni oznaky strukturnykh transformatsii natsionalnykh ekonomichnykh system [Industrial and post-industrial features of structural transformations of national economic systems]. *Infrastruktura rynku*, no. 32, pp. 77–81. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/33_2019_ukr/13.pdf
4. Pyroh O.V. (2014) Ekonomichni rozvytok natsionalnykh ekonomik za riznykh typiv suspilstv [Economic development of national economies in different types of societies]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, no. 16, pp. 6–11. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2014/3.pdf (in Ukrainian)
5. Lebedeva L.V. (2010) Postindustrialna ekonomika ta postindustrialne suspilstvo: kryterii rozmezhuvannya ta isnuivchi modeli [Post-industrial economy and post-industrial society: demarcation criteria and existing models]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky*, vol. 4, pp. 29–36. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv/cgiirbis_646
6. Ialovyi H.K., Yereshko Yu.O. (2015) Metodolohiia naukovo-tehnolohichnoho rozvytku v kontseptsii postindustrialnoho suspilstva [Methodology of scientific and technological development in the concept of post-industrial society]. *Ekonomichni visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, no. 12, pp. 71–82. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2015_12_14
7. Gevorkyan E.H. (2005) Rynok obrazovatel'nykh resursov: aspekty modernizatsii [The market of educational resources: aspects of modernization]. Moscow: Market DS. (in Russian)
8. Drucker P.F. (1995) *Post-Capitalist Society*. New York: Harper-Collins Publ.
9. Inozemcev V.L. (1999) Novaya postindustrial'naya volna na Zapade. Antologiya [New post-industrial wave in the West. Anthology]. Moscow: Academia. (in Russian)
10. Chyrak I.M. (2016) Nova ekonomika: navchalnyi posibnyk [The New Economy]. Ternopil: TNEU. Available at: <http://dspace.wunu.edu.ua>.
11. Krapyvnyi I.V., Prokopenko O.V., Shkola V.Yu. (2015) Kontseptualni modeli ekonomiky znan [Conceptual models of knowledge economy]. *Mekhanizm rehu-liuvannia ekonomiky*, no. 1, pp. 55–67. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/324232163.pdf>
12. Kotkalova-Lytvyn I.V. (2019) Informatsiina ekonomika: nova paradyhma upravlinnia pidpriumstvom ekonomika [Information economics: a new paradigm of enterprise management economics]. *Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 4, pp. 77–82. Available at: <http://efm.vsau.org/storage/articles/November2019/uW3qMCttoQgYm8DsPfvB.pdf>
13. Zinchenko O.A., Dariiush P.V., Zinchenko D.S. (2019) Informatsiina ekonomika: kontseptsii, sutnist ta rozvytok [Information economy: concept, essence and development]. *Ekonomichni visnyk NTUU "KPI"*, pp. 3–13. Available at: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/181353>
14. Busarieva T.H. (2018) Merezheva ekonomika yak nova forma rozvytku ekonomiky [Network economy as a new form of economic development]. *Biznes-navihator*, no. 4(47), pp. 9–13. Available at: http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/47_2018/02.pdf
15. Lundvall B.-A., Johnson B. (1994) The learning economy. *Journal of Industry Studies*, vol. 1, no. 2–3, pp. 23–42.
16. Hokins D. (2011) Kreativnaya ekonomika: kak prevratit' idei v den'gi [Creative Economy: How To Turn Ideas Into Money]. Moscow: Klassika-XXI. (in Russian)
17. Samiilenko H.M. (2020) Kreatyvna ekonomika: teoretychni zasady ta osoblyvosti yii funktsionuvanniv umovakh stanovlennia novoi ekonomiky [Creative economy: theoretical principles and features of its functioning in the conditions of formation of a new economy]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 2(22), pp. 31–42.